

A hetvenéves Blaháné

Ha Blaha Lujzának hetvenedik születésnapja alkalmából mindenki küldött volna egy szál virágot, aki valaha legalább egy napig vagy akár egy hétig szerelmes volt bele, akkor a virágok áradata betöltené nemcsak a művésznő nevével elnevezett kis teret, hanem a Rákóczi-utat is, ezenfelül pedig még az Erzsébet-körutot is térdig virágokban gázolnának az emberek.

Ő benne látta az a két generáció, amely teljes virágzásában ismerte, a magyar asszonyi szépség és bájoság megtestesülését. Inkább kicsi, mint magas, hajlékony és bájos mozgású termete, gömbölyded, gúsztos, de cseppet sem kövér formái, vékony csontjai, finom, kicsiny keze-lába, mindenkifölött pedig kerek, jóságól és életkedvtől sugárzó arca, melegtékintetű sötét szemeivel, hamiskás, csalogató kis gödröcskéivel és megbabonázó mosolyával, melynél szebb és kedvesebb mosoly sohasem ragyogott még magyar asszonyi arcon, úgy maradt meg emlékezetünkben, hogy még ma is mustrikál a szívünk, ha fiatalkori emlékeinkben hirtelenül rábukkanunk. Csakugyan ilyen az igazi magyar asszony, vagy azért hisszük olyannak, mert Blaháné ilyen volt? Ez mellékes. A fő az, hogy azóta sem volt ilyen viráspirejű asszony Magyarországon, sem a színpad lezskáin, sem azokon kívül. A legtökéletesebb asszonyi genialitás ez: mindenben, ami speciálisan asszonyi dolog, ami a férfit csábítja és gyönyörűségek lehetőségét sejteti meg vele, lehető legnagyobb tökéletesség.

Az asszonyok is mind szerelmesek voltak bele. A női idegrendszer úgy van alkotva, hogy a másik nő szépsége és vonzóereje előtt, ha annak a férfiakra nagy hatása van, hamar meghódolnak, sőt bizonyos öntudatlanul érzéki mámorba tudnak tőle esni. Blahánéval szemben ez annyival inkább megvolt, mert ő nem keltette föl soha senkiben azt az indulatot, amely ezt a női rajongást meg szokta homályosítani: az irigy féltékenységet. Ő olyan kedves volt, olyan jó, mozgása, modora, beszéde annyira tele volt derüvel, annyira a tényszerűen hordta a szívét s a magánéletben is annyira maga volt a megtestesült jóság és becsületesség, hogy rá nem lehetett haraggal, gyűlölködéssel, de még csak rosszalással sem nézni. Amit csinált, amit mondott, azt mind megaranyozta lényének egészen különös bájával. Ha az ember csak az utcán találkozott vele és látta, amint valakinek a köszönését fogadta, órákra jó érzése volt tőle. Ha rá gondolkok, valamiképpen mindig a napfény képzete kapcsolódik az ő alakjával. Mostanában igyekszem sokat gondolni rá, mert a lelkem nagyon kívánja a napfényt.

Ő is szerette a napfényt, a jó életet, a vidámságot, a szerelem örömeit. Igazi asszony volt, élvezni tudta a saját szépségét, az emberek szeretetét, az iránta való jóságukat, mindazt, ami jót az élet neki adott. És neki többet adott, mint bárki másnak, aki az ő korában a magyar hazában asszonyi életet élt. Volt hármeve, életében nagyvá avatta az egész ország köztudata, a közvélemény különös ol-

talma alatt állott, bántani senkisémet merete volna. Blahánénak keserőséget okozni nem lett volna szíve senkinek. Mint a rózsát az illat-köpeny, úgy vette körül őt a népszerűség, Blahánénak örömet okozni maga is különös öröm volt.

Boldog asszony volt, ami keserőség érte az életben, az is kellett neki, mert neki az élet teljessége kellett és szenvedés nélkül nem élet az élet. Boldogságot lehet maga körül az embereknek sejtelmük sincs róla, mennyivel szebbé, örömökből gazdagabbá tette életüket. Az embereknek általában nincs helyes ítéletük a művészet és a művész életértékéről, nem tudják, hogy siralmas létük legtisztább és legzavartalanabb örömeit nekik köszönhetik. Blahánéra különösen áll ez, mert ő általa mindenki, ha csak órákra is, való életénél szebb, dusabb és jobb életet élt. Nem tudja az, aki nem élte át, hogy micsoda bő forrása volt ő az életörömnök.

Boldog volt azért is, mert boldog korban élt. Az ő virágkora, a nyolcvanas és kilencvenes évek ideje, — ma mindenki tanúm rá, aki ezekben az évtizedekben élt — a biztonságos, könnyű jó élet kora volt Magyarországon. A napról napra fokozódó gazdasági föllendülés, a politikai viszonyok szilárdsága, az életszükségletek kielégítésének könnyűsége vidámmá tette az emberek életét. Ennek a korának a magyarjai nem nagyon gondolkodtak, nem aggodalmaskodtak, hanem éltek vidáman, gond nélkül. Nem küzdöttek, hanem dolgoztak, nem gyűlölködtek, hanem jó szívekkel voltak egymáshoz, nem gunyolódtak, ha-

nem tréfáltak. A színpadon is az életörömtől csengő, finom és művészi operettzene és az édes, szerelmes magyar nóta volt az uralkodó, a kedves vidámság és finom elmésség, nem a mai vurstli-operett és lebuty-kuplé. A rivaldáról az élet könnyü élvezését tanulta az ember és ez az a tantárgy, amelyre mindenkinek van tehetsége, ha csak nem betegen fekszik a mája. Hát Blahánénak volt alkalma megmutatni kedélye kincseit. Planquette, Offenbach, Strauss mintha egyenesen neki dolgoztak volna, Szigligeti, Tóth Ede és a többi népszínműírók pedig csakugyan neki dolgoztak. A magyar népszínmű annyit tesz, mint Blaháné, nem véletlen, hogy akkor hanyatlott le, amikor ő. Beszélnek a népszínmű föltámasztásáról. Hogy volna ez lehetséges Blaháné nélkül? Ugyan ki játszotta a női szerepeket?

És ki énekelné a nótákat? Az egész generáció tőle tanult nótázni. A falusi parasztlány épp úgy, mint a tanítókisasszony, de meg a grófné is, ha magyar nótát énekelt, őt utánozta. Ahogy ő nótázott, az volt a magyar nótázás módja, törvény és norma. Az egész ország Blaháné volt, ha magyar nótáról volt szó és a magyar világ tele volt Blahánékópiákkal. Az asszernép aztán nemcsak a nótában utánozta, hanem beszédben, mozgásban, kedveskedésben is. Szerettetni és szeretni is úgy szerettek volna az asszonyok, ahogy Blaháné szeretett és ahogy őt szerették. Blaháné nemcsak az asszonyi báj megtestesülése volt, hanem az asszonyi szerelemé is. A nemzet csalóányának nevezték. Lehetett volna nevezni a nemzet szerelmesének is.